

Nro 21.

A' FELS. R. TSASZÁRNAK ÉS A. KIRALYNAK
KEGYELMES ENGEDELMEBŐL.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Költ Betsben Mártziusnak 14 dik napján 1794.
esztendőben.

Hadi Történetek és Környüállások.

Brüsszelből, Austriai Belgyiomiának fő városából
külömb-külömbféle hírek érkeztek hozzánk,
mind az égyyesült hatalmasságok' hadi seregei-
nek, mind az ellenségnek hadi készületeiről, és
tetteiről. Ezek szerint *Hohenloé* hertzeg Cs. K.
hadi tármester, a' Cs. K. seregek bal szárnyának
Kormányozója téli cantonicungjából fel kelvén;
Belyebb ment a' *Sambre* vize felé, hogy így szüntel-
len szemen tarthassa, és hogyha a' környüállások
kedvezők lejeadének, meg is támadhassa *Moböz*
Frantzia erősséget. Minthogy ennek meg tartásá-
ról függ a' patrióta seregeknek tscdességek és

bátorságok, fel nyitván a' tsatornákat, a' városnak egész környékét vízzel borították bé, a' máy a' mennyire hafznára vagy az erősségnek, anyyi, sőt sokkal nagyobb kárára vagy a' lakosoknak, kiváltképen pedig a' falusiaknak, mivel szántóvető földgyeiket nem mivelhetvén, mind magok, mind a' körül belől lakók nagy szükségre, 's végtére éhel halásra fognak jutni. Elég az ahhoz, hogy akár akarták a' lakosok, akár nem, csak ugyan végbe vitték azt a' patrióta seregek, tartván az Austriai hadi seregeknek erejétől. Ennekfelette mind az északi, mind az *Ardennesi* armádiákat meg szaporították. Az első requisitióból lévő Frantzia polgárokon kívül, a' kik szüntelen mennek a' nevezett táborokhoz, sok granatéros compániák és lovas escadronok küldettek a' Flandriai seregeknek öregbítetésekre, tartván attól a' közönséges jóra ügyelő Párisi Committé, hogy a' midőn észre sem veszik, akkor fog *Koburg* hertzeg nyakaikra hágni. — Valamiképen a' pártos Frantziák, úgy a' szövetséges hatalmasságok is mind úntalan öregbitik ellenek vitetendő hadi seregeiket. Úgy hallatik, hogy Anglia maga 250 ezer embert fogna ellenek ki állítani a' vizen és szárazon; az Olasz Országi seregek is erőssen szaporodnak, mind a' Szárdiniai recrúttakkal, mind a' Nápolyi katonákkal, kiknek száma 18 ezer főre tétetik; Austriai seregek is sokan fognak oda marsirozni. Az Angliai és Haunóverai sereget ez idén is a' *Yorki* hertzeg fogja kormányozni, a' hová ha még meg nem érkezett is, de bizonyosan rövid nap múlván meg fog érkezni.

Az idej hadakozás folytatásának plánmáról sok féle értelemben vagynak a' Brittusok. A' hadi mesterségben jártos Anglis Generálok legalkalmasabb, 's legbizonyosabb eszköznek tartják a' Frantziáknak meg győzettetésekre az *offensive* való hadakozást, az az, hogy őket kellek meg támadni, nem pedig az ő meg támadásokat el várni. Nem is minden fundamentom nélkül való ez az értelem, mivel, a' mint a' Párisi

Levelek tartják egy 12 válogatott tapasztalású hadi tisztekből álló, 's nem is utolsó fizetést vonó hadi Tanács vagyon Párisban, a' kik a' legalkalmasabb mappákkal, az az, föld mutató kártyákkal birván, olyan kártyákkal, mellyeken minden legkisebb faluk, majorok, puszták, hegyek, völgyek, folyó vizek, patakok, árkok, halmok s. a. t. szorossao fel vagynak jegyeztetve, akként készítik el a' hadakozásnak, nagyobb és apróbb tsatáknak plánumait, és a' szerént határozzák meg, miként, és hol kellessen az ellenséget meg támadni, miként kellyen a' Generáloknak magát viselni, mitsoda rendeléseket tenni, hogyha így, avagy amúgy történne a' dolog. Minden tsata ennek a' hadi Tanácsnak plánuma' szerént megyen, úgy hogy a' Frantzia armádiát kormányozó hadi vezérek, semmit sem mivelnek magoktól, hanem csak azt, a' mi ezen hadi Tanács által eleve meghatározatik, 's eleikbe adattatik. Minden hadi vezér, minden regimentnek, 's batalionnak kormányozója ebből a' plánumból látja 's tanulja meg, mit kellyen néki mivelni, 's miként kellyen magát e' vagy ama történetben viselni.

Ellenben hogyha a' szövetséges fejedelmeknek hadi seregeik *offensive*, az az, támadóképen fognak ellenek harizolni, akármelly bõns, jó, és hasznos plánumot tsinállyon a' Párisi hadi Tanács, igen kevés, vagy épen semmi hasznát nem fogják a' Frantzia seregek, 's azoknak kormányozói annak venni. Ok ugyan mindenkor jó táborozó helyet fognak magoknak választani, 's nyakig fogják magokat sántaikba bé ásni — de ettől nem kell még rettenni, hanem inkább vagy bátran rajtok ütni, vagy tettetés rajtok ütással ki tsalni oket az árge lyukból, vagy véletlenül, és éjjel kell rájuk ütni. Ekképen, mivel az eleikbe tettetett plánumokat meg változtatni nem mérészik a' kormányozó Generálisok és N. biztosok, éggyszeribe zürzavarba lehet oket hozni, és mivel mind hadi fenyték, mind fegyverben való gyakorolta-

tás nélkül szükölködnek a' Frantzia seregek, a' félelem, és a' nem reményelt vezedelem el felejteti velek a' plánomot, úgy hogy végtére úgy fognak egymással bánni, mint a' Török Jantsárok a' Spáhikkal, az az, a' lovasságot a' gyalogság, 's ezt amaz fogja rontani és veztegetni. II *Fridrik* Prussziai királynak is voltak olyan földi kártyái; a' melyből minden hegyeknek, völgyeknek, erdőknek, városoknak, faluknak, folyó vizeknek, patakoknak, kútaknak, utaknak, gyalog ösvényeknek s. a. t. fekvését ki lehetett tanulni. Ő reá nézve igen jó volt az ilyen földi kártya, és az a' izérent el intézett plánum is, mivel, minthogy maga is mindenütt jelen volt, a' környüállásokhoz kepest meg is változtathatta eleve készített plánumát a' nélkül, hogy más parantsolattýára és plánumára kellett volna nékie várakozni.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Austriai Belgyiomból minden postán hozzánk érkező levelekből azt olvassuk, hogy a' Frantzia patrióta ármádiához csak nem minden nap újabb újabb seregek gyüllönek, kiváltképen a' *Casseli*, *Rosendaeli*, és *Ghyveldi* táborokba; hogy leg inkább *Ostendére* kölzörülik fogaikat, melynek virágzó állapottyát egyátallyában nem szenvedhetik a' *Jakobinusok*. Jól tudván ezt *Koburg* herczeg, Austriai Flandriának jövendőbeli bátorságára nézve, nemtsak az Austriai, hanem az Angliai és Hannóverai hadi seregeket is ki mozdította téli cantonirungjaikból, 's *Ostendének* környékére telepítette le. E' mellett eggyénéhány tölteseket is által fúratott, melyeken ki rohanó viz, *Fürnesnek*, *Nieuportnak*, 's több városoknak környékeit el borította, melly óltalomnak neme káros ugyan a' lakosokra nézve, de el kerülhetlenül szükséges a' Frantziák dühösségének megzabolázására nézve.

A' *Rysseli* magános levelek azt beszélik, hogy az ottan fekvő Frantzia örizet 25. ezer főre megyen; kik többnre a' lakosoknál vagynak

embereknek istentelensége, hogy az által a' közönséges isendesség és bátorság is vezedelemben forgott volna: tettett ő Felségének, a' régi büntetés módját, úgymint a' halált érdemlő bűnösöknek törvényessen lejendő meg ölettetéseket meg lengedni. Következésképen tudják meg az illy gonosz tévők, hogy ha ez után is meg maradandának istentelen útaikban, halál fog fejeikre mondattatni.

A' második ez. Értésére esvén ő Felségének, hogy a' magyar ifjúság ifzonyodik a' gyalog regimenteknél való szolgálattól, kiváltképen azon okból, hogy míg épségben és egészségben marad, soha meg nem szabadúlhat a' katonai élettől: arra határozta meg kegyelmes Fejedelmünk magát, 's tudtára adattya a' magyar ifjúságnak, hogy a' kinek házi körülállásai a' szolgálattól való ki menetelét el kerülhetetlenül kívánandják, nemcsak békességnek idején, hanem a' mostani háborús időkben is szabadon haza fog bocsáttatni.

Nagy Britannia.

Közelebb múlt hólnapnak 18-dik napján tartott parlamentális gyűlésben elegendőben ki nyilatkoztatta Gróf *Maira* azon akadályt, melly miatt lehetetlen volt nékie a' múlt eztenőben hajó seregével a' Fr. földre ki szállani. Leg nagyobb akadályára volt az, hogy a' Rojalisták hozzájuk küldött biztosaival tartott conferentzia után négyed nappal *Granville* alatt meg verettek a' patrióta seregek által (*Granville* közép szerű város, és kikötő hely Frantzia Országának Normandia nevű tartományában); hogy kéntelenek voltak ezen szerentsétlen tsatájok után magokat a' Ligeris partjához helyebb bé vonni, és így lehetetlen volt nékiek a' tenger parthoz kö-

zelíteni. Azoknak is illendőképen meg felelt Gr. *Moira*; a' kik azért is rágalmazták őtet, hogy néhány próbált Frantzia tiszteket szolgálattya fel vett, holott ezeknek út mutatására el kerülhetlenül szüksége lett volna nékie, hogyha szerentsége lehetett volna a' Frantzia földre való ki szállásra; sőt arra kötelezte önnön magát, hogyha a' Parlamentom neheztelné az ezen tiszteknak adattatott zsoldot, kész volna azt tulajdon fizetéséből a' közönséges tárnak ki pótolni. Hogy Frantzia ártilleristákat is a' szolgálatra fel vett, oka e' vólt, mivel a' Rojalistákat igazgató hadi Tanáts néki azt irta, hogy az Angliai nehéz ágyúknak semmi hasznokat nem vehetik. Es így igen nagy háladatlansággal vádoltatna e' világ által, nemtsak ő, hanem az Angliai nemzet is, hogyha ezen Fr. hadi tisztek, és ártilleristák el bocsáttatnának a' szolgálattól. Továbbá azon esedezett Gróf *Moira* a' Parlamentómnak tagjai előtt, ne kívánnyák az Angliai szolgálathoz állott tiszteket nevenként meg neveztetni, kiváltképen azokból, mivel azoknak hazájokban maradt feleségeik, gyermekeik és rokonaik el nem kerülhetnének a' gyillotínét. Uraim! ekként szóllott Gróf *Moira*, úgy is meg itták már ezek a' szerentséltlen férfiak az ő nyomorúságaikok keserű poharát, ne kívánnyátok, hogy nagyobb szerentséltenség érdekellye ez után is őket; ne mondják a' jövőndő maradékok, hogy a' Brittusoknak olly fegyver vagyon kezeikben, melly által az ő nyomorúságaik öregbítettek, és szíveiken esett sebekhez újabb sebek ejtettek. *Landerdale* illyetén meg jegyzést tett ezen szavaira, hogyha *Pitt* minister olly világossan ki nyilatkoztatta volna magát e' tárgy iránt, mint Gr. *Moira*, leg kissebb zúgolódás sem támadott volna ellene a' Parlamentomban.

A' felső Parlamentomnak ülése más nap reggeli három óráig tartott, a' *Landsdown Marki* által eleikbe tétetett tárgyon támadott vélekedés miatt, mellynek rövid summája e' vala, hogy a' király kérettesen meg a' Frantziákkal szereteendő békesség iránt. — Tsak nem három egész óráig tartott a' nevezett *Markinak* e' tárgyról mondott hathatos oráziója. „ Fájdalommal taloztam, *úgymond ő*, hogy újabb kézületetek tétetnek, a' mostani költséges, véres, szükség-telen és káros hadakozásnak folytatására. — Nem tsekélység sok milliómokat ajánlani, még is leg kissebb hafznát sem reménylhetni költekezésünknek s. a. t. “ Elő számlálta mind azokat a' traktákat és szövetségeket, a' melyeket Anglia a' jelenvaló háborúban más fejedelmekkel kötött, meg vallotta ugyan azt, hogy a' Spanyolok nemes-gondolkozású nemzetek légyenek, hanem azt is hozzá tette, hogy a' *Madridi* udvar, mint a' Burbóniai háznak leg közelebb való rokona irigy szemekkel fogja tekinteni a' Frantzia flottának, az Anglusok által lejendő öltözö rontatását.

Elegyes Tudósítások.

Az Amérikából jött levelek szerént, tsak nem minden Indus törzsökök hadat indítottanak az Amériikai Szabad Statusok ellen, 's közönségesen azon panaszkodnak Virginiának és Marylandnak fejer lakosai, hogy a' Britanniai fő kormányozók ingerlették volna fel ellenek a' Négereket. Melly miatt nagyon meg lévén az Amériikai Szabad tartományok keserítetve, eggy általában hadat kívánnak N. Britannia ellen; ellenben a' *Filadelfiai Congressusnak*, avagy fő kormány széknék mind mostani Előüölje *Washington* Generál, mind több értelmes tagjai hajlandóbbak a' neutralításra, mint a' hadakozásra.

Az Amerikai szabad Statusnak jelenvaló népessége, a' Congressus eleibe terjesztetett lista szerint 3 millió 893035 főre megyen, kik között 694280 Indusok, az az, örökös szolgaságra vétettezett emberek találtnak. Hogyha a' déli és északi tartományokat öfzve veténdjük; könnyen meg engedhettyük, hogy az északi Amerika lakosainak száma könnyen reá megyen négy millió emberre.

August Fridrik Anglus királyi hertzegnek *Murray Ladival* való házassági kötését helybe hagyták a' Britanniai Törvénytudók, azt hozván mentségekre elő, hogy a' királyi hertzegeknek más idegen tartományban lévő házasságokról még ekkorig semmi parlamentalis végzés nem hoztatott.

A' Szövetséges Belgyiom 13 millió 363437 forintot és 17 Stübert rendelt az idei hadakozásnak folytatására; a' múlt 1793 ik elztendőben 113601 forintokkal többet költött azon végre.

A' Lengyel Országai hadi népnek száma 12 ezer emberre fog meg határoztni, nem lévén számosabb ármádiának tartására elegendő jövedelme. A' füzükségtelen Lengyel ártilleriát, az Orosz Fejedelem allzony fogja meg venni.